

Pe arcurdèr Gaetano Marchetti

Gaitàn Marcàtt, “al nòn dla Famajja Bulgnaisa”, o méi ancàura “l Umarén dal pàvver” o anc “Gardenio Sabatini” insàmma: tant pseudònim par definìr al geometra Gaetano Marchetti, che ala bèla etè ed 103 àn, è *tornato alla casa del Padre*, cum as dís.

Gran bèl gèner, st umarén èlt cme un sòld ed fàurma, pèn d una argózzia ptrugnèna che oramài la n esésst quèsi pió! Autàur prulèffic cme pùc, par mé al sò chèplavàur l é al liber “Ai ténp dal pòver Scarabèl”, ch’al prèv èser una senegiatùra bèle prànta pr un fillm, una spèzie d “amarcord” bulgnais. Dàpp “Scarabèl”, al scréss “Cal facuajòni d Evarissto”, “La sèrva ed Zòboli” e “Quand la cmandèva la Carmaila”, tòtt racónt ch’i s lèzen int un fiè e che ló al scréss arpiatàndes drí al pseudònim ed Gardenio Sabatini, fagànd fènta d avair catè di manoscritt ed stàl persunàg’ ed fantasi. Al fó anc autàur ed divèrs liber ed poesì e dla traduziàn in bulgnais ed Pnòc’ (*Pinocchio*).

Int la sò vétta profesionèl, al fó ló ch’al progeté e al tiré só la cìsa dal Santuèri dal Mànt däl Furmìg, dàpp che cla vècia la fó bunbardè in tãnp ed guèra. Gaitàn Marcàtt l é stè anc l ùltum “nòn” dla Famajja Bulgnaisa, dàpp che prémma ed ló sta figùra afetuàusa la fó inpersonè da Našica e da Mario Bianconi. Mé ai ho avó l unàur d èser in corispondànza con ló, fén da prémma ed cminzipièr a scrìver däl canzunàtt e da ló mé avé sãnper di bì séggn ed stémma e cunsideraziàn. Gràzie, chèro Gaitàn.

Chi èl?

Arnaldo

Eh, sé! L é pròpi vaira che la vciàja (cla bróttà bagàja) l’arìva quand ón manc s l’aspèta! Ecco: mé a n m arcòrd brìsa s ai ho bèle scrétt quèl só stè òmen, Arnaldo (ch’l é pò un nóm ed fantasi) e alàura...

Fiòl d una famajja da bajùc (sò pèder l èra funziunèri d una banca inpurtanta), l èra destén che anca ló – una vòlta diplomè in rašunarì – *segovisse le orme paterne*. E acsé al fó: finé i stùdi al Pier Crescenzi, Arnaldo al fó asónt in banca, mo sicóm che sò pèder al vlèva che al fiòl al fèss anca ló al sò bèl *cursus honorum* sãnza tant privilèg’, al rašunìr *fresco di diploma* al fó méss dnanz a una màchina cuntàbil, una vècia Audit. Al pasèva àl sãu giurnèt a fèr di cónt, tarlicc-tarlàcc, con la cunpagnì dl armàur ed cal diavlèri mecànic, int un stanziòl iluminè – as fà par dír – da un fnistròt ch’al dèva int un curtil intèren. Praticamãnt par tòtt al dé dnanz ai ùc’ l avèva una muràja grìsa...

I mìs i pasèven e Arnaldo al turnèva con nostalgì ai ténp dla scòla, quand al šburdlèva con i sù cunpàgn, al fèva fughén ai Žardén Margarètta, l’andèva a žughèr a balàn int i canpètt ed periferì, anc da nuèter, ai Prè ed Cavrèra. Ai amanchèva l’aria, la lùs. Oramài la sò vétta l’era iluminè dai néon dl’ufèzzi, ch’i stèven inpiè tòtt al dé, anc d estèd, con l acunpagnamãnt ed cal tarlicc-tarlàcc infernèl.

- *Èvet pazènzia*, – ai gèva sò pèder – *parché par dvintèr un brèv dirizànt, bisàgna fèr la gavatta! Vaddet mé? Ai ho cminzipiè da faturén, purtand in gir di fòl e andànd a cunsgnèr di cabarà ed cafà par tòtt l ufèzzi... Mo ala fèn ai l ho fàta!*

L’era vaira. Sò pèder adès l èra un pèz gròs, mo pr arivèr *nelle alte sfere* l avèva sacrificè la famajja, al tãnp da dedichèr ai fiù, ch’i al cunsiderèven solamãnt quall ch’al purtèva a cà i bajùc par tirèr inanz, benèssum fén ch’a s vòl, mo sãnza cl’afeziàn e cal rispèt ch’ai ha da èser fra pèder e fiòl.

Bisàgna anc dír che in banca ste òmen l èra cunsiderè una spèzie d agu-

zén, un schiavéssta udiè da tòtt, sia quí d sàura che da quí sãtta da ló. Ecco parché quand una matèrina al ciuché in tèra fulminè da un infèrt, inción zighè e qui ch’i i presenziènn al sò trasport i al fènn sàul par verifichèr ch’al fòss pròpi mòrt da bãn.

Pr Arnaldo la fazannda la dvintè anc pió grìsa. Mòrt sò pèder, al sò avgnìr al s presenté pió schècc’ parché, quèsi pr una fàurma ed rivèlsa int i cunfrónt dla sò memòria, al taché a vaddres superè in carìra da di colèga ch’i èren arivè dàpp ed ló. Quand al capé che al sò destén al srèv stè quall ed tirèr d lóng a šmachinèr in cal stanziòl bùr, Arnaldo a cminzipiè a šbactèr. D estèd l andèva in ufèzzi in brèg cùrti, canutìra e i zòcuel int i pì, sãnza màl fèr chès al bravè dal sò chèp-ufèzzi. Al ciapé anc l’abitùdin ed purtèr sīg di maztén ed zivulùt, che pò al magnèva con gósst quèsi ch’i fòssen stè una caramèla o una cicles.

Una bèla matèrina ed premavaira, ónna ed cäl matén che al pèr che al mánnd al s arnòva, al nòster rašunìr l andé in ufèzzi ed melavójjja. Al profóm di télli int l’aria, i limalén ch’i cantèven, i culùr d un zìl fantàstic, incòsa parèva invidèrel a fèr fughén, cunpàgn ai ténp dla scòla. Tarlicc-tarlàcc... èter che àl vãus di limalén: la clànna sonòra dla sò vétta l’era ch’l armàur che lé! Al fó un àtum: al s livé in pì e l avré la fnèstra ch’la dèva int al curtil bùr pò, con chelma, al guanté con tótta la fòrza däl sãu bràza la màchina cuntàbil, strazànd vî tòtt i fil elètric, ch’i fènn una sfiamarè. Al pugé la Audit in vatta al bancalàtt par tirèr un pòc al fiè e – fòrsi – anc par gustèr fén in fãnd cal mumãnt. Un spitarlénna e la màchina infernèl l’andé a dišintegères in mèz ai bidón dal ròssc.

Arnaldo al ciapé l óss con tótta la chelma dal mánnd, pasànd stramèz ai sù colèga ch’i s fèven da una banda e an s presenté mai pió in ufèzzi. Adès, ch’l ha quèsi utant’àn, visó sãnza mai andèr a lavurèr, al tìra d lóng a girèr pr al nòster quartìr, suridànd a tòtt, šburdlànd con i ragazù. Bulaggna l’ha avó un funziunèri ed manc mo un òmen felìz in pió. Èl pòc?

La Coccoina

L'èter dé in cartulari ai ho sintó un ragazòl dmandèr un buslutén ed *Coccoina*.

- *Mo la i é anc!* - ai ho pinsè, e sóbbit ai ho sintó int al nès el udàur ed mandla amèra ch'al se strumnèva quand as tucèva al penlén int al buslòt culàur d arzànt. E int la mî memòria a s'é avèrta una fnèstra, una fnèstra spalanca só un èter sècol.

Quand mé andé a lavurèr int la ditta *C. rag. Enea - rappresentanze alimentari con deposito*, avèva quénng' ân. Mé avèva bèle avó un'esperianza ed lavurìr ed pùc mîs, mo àl cugniziàn inparè ala Scòla d Aviamànt Comerzièl i n avèven vést inción migliuramànt. Invèzi la Vivi, la sgnàura inzènta che mé avèva d andèr int al sò sît, in dû mîs la fé ed mé una vaira contàbil, ed qualli ch'i n la tòlen pèrsa gnanc pr una difarànza d un franc. La machìna par la contabilitè, una *Underwood*, l'èra, nonostànt al nómm zentìl, un macàgg' gròs e scadnazàn e par quasst l'èra stè méssa int al stanziòl in dóvv i tgnèven i fòsst dal òli. Acsé mé a pasèva la maténna int un ambiànt puzlànt, col pavimànt ónt e col magazinìr, al bân Prímmo, ch'l andèva dānter e fòra par rinpìr i fustén. L ónnic vantāz àli èren àl ciācher ch'a fèva con Prímmo, e un pòc pió ed libartè, parché al rašunìr Enea C. l'èra dimónndi sevèr e àl sàu sfuriāzè àl fèven pòra a tòtt i dipendènt. Al mètod l'èra dal tòtt a man (gninta a che fèr con i conpiùter ch'aré tachè a druvèr vént ân dāpp): a tulèva la schèda d int al schedèri, a l'insfilzèva in vatta al ròll mitàndla in scuèder con l'ùltma raiga scrètta, a la farmèva, pò a fèva la registraziàn con la tastira (dèta, descriziàn e zèffra int la clāina dal *dèr*) e a la stanpèva. L istāss con la schèda dla partìda upòsta, con la zèffra int la clāina dl *avoir*. Ala fén dāl registraziàn la màchina la fèva i totèl *dèr* e *avoir*, ch'i avèven da cunbinèr, sinchenā bisugnèva zarchèr al sbāli.

Al dāpp-mezdé, finé la contabilitè, andèva in ufèzzi con cāli ètri ragāzi, pr ajutèri a preparèr al gîr pr al dé dāpp. La ditta *C. rag. Enea* la furnèva àl butaig ed ròba da magnèr, sàura tòtt lardarù, ed Bulāggna e pruvénzia e dla Bāsa fraraiša.

Tòtt i dé un viazadāur al percurèva

una dèta zòna (la Bāsa, la Muntāgna e vî ed ste pās) par tòr i urdinatìv; dāpp a dû dé un autéssta l andèva col camiunzén int la stassa zòna a fèr àl cunsāgn. Ed conseguānza tòtt i dāpp-mezdé i magazinìr i avèven da preparèr la ròba confezionè (òli dla Tuschèna, marmelèta tirolaiša ectz.), i psèven qualla sfūsa (salómm ed Mòdna, chèren ed ninén frassca) e i slunghevèn àl bulàtt in ufèzzi. Ónna dāli impieghè la fèva àl fatùr, a man, in dāu còpi con la chèrta carbàn: prémma la mitèva zā àl quantitè (nómmmer o pais) e i prèzi unitèri, pò dāpp la fèva àl multiplicaziàn adruvānd una gròsa *Divisumma* elètrica, pò la sāmma e al chèlcol dl'Ige (*Imposta Generale sull'Entrata*, ch'l'è stè pò sostitue dal'Iva) e ala fén al totèl. Àl marcàtt dl'Ige àli èren dāppi, la *tèsta* l'andèva atachè in vatta al originèl pr al cliānt, e la *cò* só la còpia par la ditta.

Mé avèva al cānpit ed rinpìr, pr ògni fatùra, la bulatta dal dāzi. Anc quassta la vlèva in dāu còpi e ai andèva elenchè tòtta la ròba furné al cliānt, ardóttā par categorì: pr esānpi al pais ed salām e parsótt l andèva insāmm, sātta ala vāus *Carne insaccata di 1°*; murtadèl e cāpp i èren *Carne insaccata di 2°*; pò ai èra àl *Grassine*, ch'i èren al lèrd, la panzatta, al strótt. Al tån in scātla l andèva int ónna categorì difarānta da sgāmmer e anciāvv, e vî ed ste pās. A fèva pò una bulatta riasuntìva ed tòtta la ròba ch'la vgnèva trasportè, e che l autéssta l avèva da esibìr ai dazìr quand l andèva fòra dala zènta dazièria, par paghèr giosstapónt al Dāzi (*Imposta Comunale sui Consumi*, ormāi dscurdè e luntèna int al tån, cunpāgna la *Tassa sul Macinato*). Sānper con la calcolatrìz a s cuntrulèva che al pais totèl elenchè in sta bulatta al fòss prezìs al pais totèl dāl fatùr. Insāmma àl *Divisumma* in fèven èter che mašnèr nómmmer tòtt al dé e, dal mumānt ch'as fèva 50/60 cunsāgn al dé, ala sira, sātta al scrivānì, ai èra dāl duzén ed mèter ed strèssel ed chèrta. An ho māi savó se al ragiunìr *Enea C.* al fòss grècc' o se l'idè la fòss dāl colèg, fāt stā che mé, ch'ai èra l'ùltma arivè, int i scazói ed tån, avèva da inculèr con la *Coccoina* stra d lāur i pîz ed strèssla, e pò arudlinèri fagānd di grūs ròtol prònti pr èser adruvè dala pèrt bianca.

In sèguit ai ho lavurè in ètri aziānd,

mo sānper avèva al casàtt pèn ed strèssel ed chèrta, prònti pr èser insfilzè int la calcolatrìz e adruvè da cl'ètra pèrt. E l istāss ai ho fāt con la chèrta da conpiùter, qualla *in continuo*.

I srān stè àl ristretāz padé quand ai èra cénna sóbbit dāpp la guèra, fāt l é che mé, anc in cà, a sān piotòst arsparmiāusa. Mé an pòs vādder chi strasèinna la ròba, ed stè ténp purtròp as adròva e pò as cāza vî d incòsa, in st mānter ch'ai è chi l é custràtt a zarchèr stra l ròssc par tirèr inānz con i schèrt ed chi èter.

la Niccìa d Bastèl

Librarì bulgnaiša *I proverbi di Bologna*

Quelcdón al prèv dîr che di lîber só i pruvèrbi bulgnìs ai n é stè stanpè un sinifili. L é vaira, mo quasst che qué l ha un'inpustaziàn divèrsa, pió sientèffica, mo int l istāss tånpr ala purtè ed tòtt, anc ed quì ch'i dūren fadìga a lèzer al dialàtt scrètt. I autùr i èn chi trî sburdlón ed Dagnèl Vitèli (Daniele Vitali, al "diretāur didātic" di cùrs ed dialàtt ai Alemān), Gigén Lîvra (Luigi Lepri, ch'al n ha brîša bisāgn ed presentaziàn) e Àmos Lèli (Amos Lelli, al nòster "Strulgān eletrònìc"). Insāmma: trî dègggn rapresentānt dla nòstra "Bāla dal bulgnaiš" che, stra còrrer e scapèr, l'ha bèle stanpè una fèggna ed bî lîber!

La ballata di Dante Canè (La storia popolare del gigante buono)

Un bèl lîber, scrètt da Claudio Bolognini insāmm ala Daniela Canè, la fiòla ed stāl canpiàn bulgnaiš banvló da tòtt, sānza grèll par la tèsta, un òmen unèst e inamurè dla sò famajja. Dāpp che Cavècc' al s ritiré a fèr al cuntadén ala Pîv ed Zānt, i spurtìv bulgnìs i dlizènn cme sò begnamén ste sturnèl, che stra un incānter e cl'èter al tiré d lóng sānper a fèr al lardaròl fòra ed San Dunè. Un lîber ch'al s góssta anc pr al gran nómmmer ed fotografì, par la mažāur pèrt māi véstti.

Zughèr col paròl

Par mé, zughèr col paròl l é un divertimànt parché àl s pòlen druvèr in tanti manîr. Par mi nòna invèzi, a druvèr al paròl l'an s é mai divarté dato che par lí al vlèva dîr fèr la bughè par dàgg' parsân e l'èra sàul na gran fadîga: e quasst l é al prémm esânpi, s avî capé.

Se am scultè con un pôc d atenziân, pian pian a in farò èter socuànt.

La *spigola* l'é un pass tånnder e delichè, fòrsi al miàur ch'ai séppa in mèr; al sò màsti, *lo spigolo*, al n é né tånnder né delichè, tant ch'ai é néd al détt: "Ôcio ai spîguel".

Al tâs l é un animèl témmid e risarvè, dala plèzza lusânta e mulséinna; la fammna, la tâsa, l'é afamè e agresíva e la t sèlta adòs par ciucèret incòsa, e tòtt i tîren a schivèrta.

Al pasarén, svèlt e senpàtic, al cgnusí tòtt; la famàusa pasarénna la n é brîsa la sò fàmna ma al nîd, indóvv ló al s infila dvluntîra.

Al papagâl, ch'al vîv int la furèsta ecuatorièl, qué da nó al vîv int i céso di sbdèl; la sò fàmna, sãnper lé ed banda da ló, la n ha brîsa nómm papagâla mo padèla.

Al tango l é un bâl sensuèl e maliziâus; la fàmna, tanga, anca li sensuèl e maliziâusa l'é, però, témmida e risarvè: defâti la s fâ vadder apanna apanna, quèsi gnîta.

Il tétto l é al quèrt dla cà e al pôl èser a pònta, piât o spiuvànt; la tétta l'é pió bèl vadderla dsquèrta e anca li la pôl èser a pònta, piâta o spiuvànta.

Al brännz l é una lèga ed metâl nòbil e pregè, druvè pió de tòtt par fèr àl campèn che con la sò vâus putânta àl s fan sénter da luntàn; la brännza invèzi l'é una lèga ed gas, né nòbil né pregè, con una sonorità che la s sént sàul da atais e quand la n é brîsa sonòra la s sént anc de pió ma brîsa con àli uracc'.

A i ho vésst dâu butaig, ónna ed banda a cl'ètra: la prémma la vindèva di ucel con la sò bèla insaggna: "*Lenti da sole*". La secânnda invèzi, ch'la vindèva di artéccol da zardén, l'aveva la scrètta: "*Tende da sole*". Secânnd mé àl s èren méssi atais par fères cumpagnî.

La *balalaica*, a Bulågna, la n'é brîsa un strumànt musichèl mo un marân anticlerichèl.

Un scritàur al s lamintèva parché "*si era inaridita la vèna*", a si èra schè la vâinna. S l avèss avó un cavâl al n'arèvv pió psó dèri da magnèr. "*Toponomastica*" in bulgnâis a s dîs: "pânndg ch'an biâsa brîsa".

Elio Evangelisti

Al Zìgànt

Martén l éra inamurè dla sò Bulaggna, ala sîra e ala dmanndga ai piàsèva ed girèr pr al zànter stòric, ch'al cgnusèva a memòria in tòtt i sù cantón. Spàssi vòlt al purtèva anc la sò Anzlénna, e man int la man i andèven in cal stradlènni stratti cme Draparî, Ciavadûr, e pò stra Stèven, la Cãurt di Îsulàn e vî acsé. Dâl vòlt i s farmèven a zanna dala Cesarina, da Grassilli o a magnèr una pizza, magari in pî, da Altèro.

Mo una sîra, Martén al girèva pr al Zànter quèsi sãnza savair duv l éra, da par ló. Al parèva un fantèsma, e col morèl sàtta i pî. L éra acsé da divers dé, da quand insàmm a di sù colèga l éra stè méss in càsa integrziàn: l éra pròpi avilé. E pinsèr che con l'Anzlénna i avèven cminzipiè a dscàrrer ed spusères...

L éra quesi bûr, pôca zànt in gîr, al s adé d èser sàtta ala funtèna dal Zìgànt. As pugé sàura ala balaósstra a un smâs dal'âcua, a pinsèr a ste mumànt crèttic dla sò vétta. Vultè vèrs la stàtua dal Zìgànt, a mèza vâus li déss:

- *Beèt té che t an è inción guâi, t an sént brîsa la zoja né al dulâur e t an sé gnînte di probléma di umàn!*

Zèrt Martén l avanzé sbalurdé a séntres arspånnder...

- *E chi l'ha détt!*

Martén as guardé d intàuren. An i éra inción, gnanc un'anma. Al cardèva d insugnères, l'éra cme in *trans*. Al guardé in èlt, al Zìgànt.

- *Mo, ît té che t dscàrr?*

E ló l arspâus:

- *Sé, a sãn pròpi mé, mo sàul con quî come té ch'i han bisàgn ed cunfòrt e ajût, àd fòra dala realté. Parché anca mé ai ho i mî guâi e a v capèss.*

E Martén:

- *Mo csa dît! T î grand e gròs, tòtt i t amîren, cunprais i turéssta. E pò t î l argói di bulgnîs, che quand i pâsen qué sàtta e i t guèrden, i méttèn al pèt in fòra.*

Al Zìgànt ali cunfidé:

- *L é pròpi par lâur ch'a stâg qué a rezitèr la pèrt dal Nettuno, imòbil, brîsa parché a sãn ed brännz, mo parché a i ho un sinifili ed reumatîsum crònic ed sècol e cundanè a guardèr sãnper dala stassa pèrt. Almànc lé sàtta i avèssen méss cla bèla scultûra feminîl ed Diego Sarti che dimónndi bulgnîs i la ciâmen "la mujér dal Zìgànt", e invèzi: nâ! I l'han méssa stramèz ài pirû dla Muntagnòla dãnter a una cunchéggia insàmm a un cavâl. E pò qué d estèd, l é un caldâz da infèren! I um psèven méttèr al'âmbra d un palâz, opûr in mèz a di âlber! E d invèren ancâura pîz: la naiv, al zèl, an tràmm brîsa parché a srèv una sègma. Pãnsa té: al Zìgànt con la tarmaròla! Però un strâz a travèrs, al mî autâur Jean um al psèva méttèr! Guèrda l Ercole dãnter al Palâz ed Poggi, l ha un bèl drâp sàura i sunâi e l é riparè dal'âria. I Telamón, quî dal palâz di Barzlén, nâ, ch'i han - sé - un blâc par dnanz, mo i én gûb dala fadîga a tgnîr só un balcân. Pãnsa a Galvani, tòtt elegànt col só caputén, al pèr un figàtt. E Garibèldi? Còmed, sàura al sò cavâl, la mantèla, al capèl. Anc Carducci, a séder ch'al pãnsa ai sù vèrs. Pò S.Ptròni, Mingàtt, Ugo Bâsi e chi èter. Tòtt fté! Sàul mé nûd come un bigât!*

Martén, superè al stupâur, ai arspundé:

- *Sé, mé a t capèss, dal tô pònt ed véssta t è méll rasân par lamintèret. Mo quand a um dsdarò da ste mirâg' té t srè un'etra vòlta al Nettuno, mótt e indiferànt ai guâi dla zànt e ai mî. La realté la srâ paisa cme prémma.*

Al Zìgànt al repliché:

- *Èvet fidózzia, ste brótt mumànt qué l é superâbil, a n avoir pòra. A i n ho véssti tanti dâl stòri in sti ûltum sècol, naturalmànt quî ch'i pasèven sàtta al mî canp visîv, a capèva incòsa ed lâur. Acsé anc ed té, che t mè cuntè i tû guâi. Scâulta mo: va a cà e unéssèt ai tû colèga, tòtt insàmm a raprésenté una fòrza e una speranza. Difànnder al pròpri lavurîr l é un dirètt. E pò t è l amâur dla tó Anzlénna, insàmm a lî fâ di prugèt e mâi rinunzièr ai insónni. Pò strèccla fòrt anc par mé, ch'an sò brîsa quall ch'a s pròva abrazèr una dóna.*

Martén l avanzé imòbil e in silânzi pr un pulèl, in manîra che al frasse dla

sîra al taché a s-ciarîr la mânt inturpidé dai guâi e da cal diâlog inverosémmil con al Žigânt. Quelcôsa però a i êra suzès! Martén as sintêva liberè, rinfranchè e una gran vójja d abrazèr l'Anzèlèna. Alâura al guardé al Žigânt, ali fé un saggn ed salùt e al s invié. Chi sà quant bulgnîs, int al tânp, par calmèr âl sâu pann e âli aversitè, âultr a entrèr in san Ptronî, i s én farmè sâtta a st umâz ed brânnz a guardèrel, zarcând fôrza e cunfôrt pr i sù guâi.

Andè in zânter a Bulaggna, bâsta un ucè, al Žigânt l é lé, int al sô sît, inpunânt. Av métt ed bân umâur, pruvé. Imazinèv s'an i fôss brîsa.

Elio Manini

**Quî ch'i én stè a Bulaggna
Al cumisèri D'Azeglio**

Se int la stôria ed Bulaggna l'é la prêmma vòlta che la zitè la s'é truvé sâza avair al sènnidic, ai é invèzi stè un èter chès dôvv un cumisèri l é stè mandè qué da foravî a tgnîr drî ala cmónna. Par truvèr ste fât ai é d andèr un bèl pèz indrî, ai ténp dal Risurgimânt. A s'êra defâti dal 1859 quand i suldè dal Pèpa e di sù amîg tugnén i filènn vî ed nòt dala zitè, pr ardûsrès ed gran vulè vérs Furlé. Bulaggna, ch'l'êra stè par socuânt sècol un dumènni di Pèpa, as truvé acsé int âl man dal Rà dal Piemânt. Pr afruntèr ste pasâg delichèt e cunplichè al nôv guèren, duv ai êra Cavour, al mandé zâ da Turén un persunâg' famâus: al marcais Massimo D'Azeglio. Nèd dal 1798 da una famajja nòbil piemuntaisa D'Azeglio,

ch'l'avèva spusè la fiôla ed Manzoni (quall dal rumânz di dû anbrûs che invèzi i n riuasèven mâi a spusères), l'êra un òmen d idè liberèl, che stramèz ai sù inpèggn pulèttic (al fò anc Presidânt dal Cunsèi int al Râggn ed Sardâggna) ai piàsèva anc ed scrîver e dpènnzer.

Arivè in zitè int al mais ed lói, con una trôppa ed dîs mèlla òmen, D'Azeglio al s mèss sóbbit in ôvra par fèr unâur al sô incâric, mo an riuasè brîsa arivèr ed cò ai sù propòsit parché a Bulâggna a n i armès gnanc un mais. Ai êra suzès che intânt a Turén i avèven fât la ganbarôla a Cavour (ón ed chi quî che in pulèttica i én sânpèr capitè) e che al rà Vitòri Emanuèl (quall di dû), pr an avair di scuntrômbel con Napoleân (quall di trî) al pinsé ed farmèr tótt i zûg e d arciamèr a cà D'Azeglio. Par furtónna che ló, prêmma d andèr vî, al mandé âl sâu trôpp zâ in Rumâgna par fèr in môd che i suldè dal Pèpa i stèssen int i sù pâgn e a ni vgnèss brîsa al sburzìglén ed vlair turnèr indrî a fèrla da padrón.

Purtròp a se sà pôc ed st'esperianza parché D'Azeglio, quand al s fò ritirè dala vétta pulèttica, int al scrîver *I mî arcòrd* an fé brîsa a tânp a arivèr a cuntèr chi fât che lé. Mo a s ha da crâdder che i bulgnîs i fónn cuntént dal lavurîr fât dal cumisèri dal rà parché sóbbit dâpp la sô môrt (a Turén, dal 1866) i al vòlsen onorèr con l intitolèr una strè al sô nóm. Defâti, a tachèr dal 1874 un pèz dl'antîga e famâusa strè ed Bulâggna ciamè ed *San Mâmel* la ciapé al nóm ed Massimo D'Azeglio. Se incû a pasân par cla strè - ch'la fò la prêmma a èser "pedonalizè" dâpp un'infinètè ed discusiân con i cumerziânt - a guardèr cheso mâi un quèlc bèl negòzi o a tôr l aperitív int un cafà elegânt, pruvân bân a riservèr un arcòrd al antîg cumisèri dal rà, un òmen ch'as dé tant da fèr par l'unitè d Itâglia.

-Adès ch'avân fât l'Itâglia, bisâggna ch'a fâmen i Itagliàn! - al déss una vòlta D'Azeglio.

Silvano Rocca

Brèvo al nôster Silvano, ch'l ha vló arcurdères che Bulaggna la fò bèle cumisariè. Con tant avgûri ed bân lavurîr ala sgnèra Cancellieri.

La siânza di nûster vîc'

Sambûc (*Sambucus nigra*) – sambuco, frutice comune nelle siepi, stimato per i fiori, *fiûr d sanbûc*, fiori di sambuco, con cui si fa *l'âcua d fiûr d sanbûc*, acqua di fiori di sambuco, preparata in farmacia come sudorifera. Le foglie hanno proprietà astringenti e le bacche lassativa. Nella medicina popolare queste si ritengono anche febrifughe. I contadini adoperano le foglie di sambuco per sanare le erisipole (*) e l'acqua de' fiori di sambuco specifica come come lavacro nell'inflammazione degli occhi. Colle bacche si falsifica il colore de' vini.

(*) *Erisipola* – malattia infettiva e contagiosa determinata da streptococchi, circoscritta a zone localizzate della pelle e delle mucose, caratterizzata da chiazze rosse e da gonfiore. (Devoto-Oli, *IL DIZIONARIO DELLA LINGUA ITALIANA*, Le Monnier)

Da: G. Ungarelli, *Le piante aromatiche e medicinali nei nomi, nell'uso e nella tradizione popolare bolognese*.

Tipografia Luigi Parma, 1921.

Al Pânt dla Biânnda nómmer 94

Mais ed zógggn dal 2010

Diretâur iresponsâbil e limusnîr:

Fausto Carpan

Dsèggn uriginèl:

Lupâmbbol (Wolfgang)

Umberto Sgarzi

Matitâza (Giorgio Serra)

Coretâur di sbâli: **Bertén d Sèra**

Strulgân eletrònic: **Âmos Lèli**

Abunamént par pòsta: almànc 20 € al ân.

Indirèzz:

FAUSTO CARPANI

Via Emilia Ponente 21

40133 BOLOGNA

tel. cell. 339-3536585

fausto.carpani@alice.it

Tótt i scrètt in dôvv an i é brîsa indichè l autâur i én ed Fausto Carpani.

Al dizionèri ed riferimânt par cäl paròl ch'âli én difèzzil da capîr l é quasst:

Lepri – Vitali

Dizionèri

BULGNAIS - ITAGLIÀN

ITAGLIÀN - BULGNAIS

Pendragon, 2009

I sît bulgnîs i én quissti:

www.pontedellabionda.org

www.clubdiapason.org

www.lafamigliabolognese.it

www.bulgnaish.com

www.marcopoli.it

I programmi di - Carpani e i sù amig -

Luglio Venerdì 23, ore 21 Sabato 24, ore 21	Festa de l'Unità a Botteghino di Zocca (Val di Zena). Alla Festa della Parrocchia di Sant'Apollinare a Castelletto di Serravalle.
Agosto Lunedì 2, ore 21 Martedì 3, ore 21 Giovedì 12, ore 21 Venerdì 13, ore 21 Sabato 14, ore 21 Domenica 15, ore 21 Martedì 24, ore 21 Venerdì 27, ore 21 Sabato 28, ore 21	Alla Pieve di Roffeno. Nella piazza di Gaggio Montano. Nella piazzetta Marco Biagi (Fondaccio) a Lizzano in Belvedere. Al Centro Sociale Pertini di Castelmaggiore. Alla tradizionale Festa di Villa Revedin (piazzale Bacchelli). Al Teatro La Pergola di Vidiciatico. Alla Cooperativa Italia Nuova, in via Nani a Borgo Panigale. Al Centro Sociale di Calderara di Reno. Al Centro Sociale La Villa di Baricella.
Settembre Domenica 5, ore 21 Venerdì 10, ore 21 Sabato 11, ore 21 Lunedì 13, ore 21 Venerdì 17, ore 21 Sabato 25, ore 21	Alla Badia di Santa Maria in Strada (Anzola Emilia). Alla Festa della Parrocchia di Riale. Alla Festa della Parrocchia di San Paolo di Ravone. Alla Festa della Campagna di Maddalena di Cazzano (Budrio) Alla Fiera Settembrina di Minerbio. Alla Parrocchia di San Donnino.

Associazione Culturale
IL PONTE DELLA BIONDA

Via dei Terraioli 13 - 40129 Bologna

Tel. 334 378 72 19

www.pontedellabionda.org